

[hidlr Xiyabanda Qarabada hid olmu iranl hidlr n he olmasa bir abid .qoyulsun](#)

Tbrizli kino rejissor Mhsin Hadinin hazrlad "Arazn dayaz gn" sndli filmi Qaraba mharibsinin sbblri, Xocal facisi v Qaraban iranl hidlri bard dqiq sndlr saslanr. Film ilk df Tbrizd nmayi .etdirilmidir

:AranNews "Fars" xbr agentliyin istinadla

Mn sosiologiya zr thsil almam. Hmi hr v etnik tayfalar sosiologiyas, xsusil d irqilik mslrri zrind oxlu" aradrmalar aparmam. Sndli filmlrin hazrlanmasnda bu mvzunu nqr almam. "Arazn dayaz gn" filmi hazrlamaa balayanda zehnimd bir sual yarand ki, mnim qar trfim ermni adl birisi, ya Ermnistan adl dvl v ya Ermnistan dvlind myyn bir qvvdirmi?! Bu suallara cavab tapmaq ox mhmdr v biz bir facini btn ermnilr adi ed bilmrik. Ermni bir milltin addr, onun pisi v yaxs, ifrats v mtdili, dmnilik edni v slhsevri vardr; btn xalqlarda v insan toplularda oldu kimi. Hr halda mn sosiologiya thsili alm bir xs kimi bunu btn ermnilr aid ed bilmzdim. Tssf olsun ki, bu kimi shvlr dnyada oxdur v irqiliyin bir nmunsidir. Halbuki, mn hadisni dananam v grdkrimi tqdim edirm, el sndlr gstrirm ki, btn beynlxalq tkilatlar onu ".tsdiq edir

Bu, hrimizin zvql sndli film ustas Mhsin Hadi il smimi sbhtimizin bir paras idi. O, azrbaycan dilind ".Arazn dayaz gn" 70 dqqlik sndli filmi hazrlamaqla Qaraba mharibsinin hqiqqlrini tsvir etmidir dqqlik bu film Qaraban iranl hidlri, rann Azrbaycan Respublikasna humanitar yardmlar, Xocal, 70 Zngilan facisinin canl ahidlrinin ifadlri, Qaraba mharibsinin gr z yurd-yuvalarn trk etmy mcbur olmu .azrbaycanl kknlrin zab-ziyytindn ibartdir

1394-c ild ran tyarsi Azrbaycan v Ermnistan arasnda mnaqi zonas olan Xankndi yaxnlnda vurulur. risind [rann Moskvadak](#) sfirliyinin mkdalar v onlarn ail zvlri olan bu tyar [Novruz bayram](#) mnasibtil [Tehrana](#) istiqamt almd. Bu ac hadis 32 nfr hlak olur. Onlardan 2 nfri uaq idi v analari il birlikd bir .qbird torpaa taprlr

Bu filmin ekranlamas Azrbaycan Respublikas mediasnda geni ss-sda dourdu. Bel ki, lknn btn qzet v .saytlar Qaraba mvzusunda bir filmin nmayi etdirilmsini iqlandrd Szgedn sndli film media v mtbuat mkdalarinn itirak il Tbrizin Pars hotelind d nmayi etdirildi. Filmin yaradcs Mhsin Hadi mxbirimizin film bard suallarn cavablandrd. Qeyd edk ki, Mhsin Hadi bundan lav, ".rbkan; Trkiy islamlarinn lideri", "Fdakarlar", "Tbriz sndi" v digr srlrin yaradcsdr :Tbrizli yaradc il msahibni siz tqdim edirik

?Qaraba mvzusunu seymiyinin sas sbbi n olmur - Qaraba mharibsi mnim uaqdq dvlrim tsadf edir. O vaxt Qaraba v Bosniya mharibsi eyni zamanda - .gedirdi v hr iki mharibd mslmanlara qar oxlu zlmir olurdu

Bu mvzunun stndn illr td v mn rejissor oldum. Amma Qaraba mslsi hl d bitmimi v arabir qardurmalar olurdu. Hmi bu bard sndli film hazrlamaq niyytind idim. Mharibnin hans sbblrdn balamas, bunun kknd .nyin dayanmas v rann bu mharibd mvqei mnim n sual idi

Sosiologiya v antropologiya zr thsil aldmdan Qafqaz regionunun bir ne xalq v dillrdn nec tkil olmasn, bir-birinin yannda yaamasn v el d uzaq tarix qdr bu mntqd birg olmalarinn sbbini bilmk mnim n byk hmiyyt ksb edirdi. Masir tariximizd grrk ki, bu regionda byk mharib ba vermidir v onun kknd irqilik .dayanr, medialarda da deyilir ki, ermnilr v mslmanlar bir-birlri il mharib edir ?Filmi hazrlamaa n vaxt baladz -

Zehnimd olan btn bu mslr baxmayaraq, filmin hazrlanmasna balamam Tehrann idz mamzadsind bir - ne mzar grmyimdn qlcm ald. Mnim n sual yarand ki, Tehran hara, Qaraba hara? Dflrl eitmidim ki, rann Qarabada hidlri vardr. lbtt, bu bard hr ks bir sz deyirdi. Amma o gn z gzlriml iki anann z vladlar il birlikd dfn olundu mzar grdm. Hr iki mzarn qbir dann zrinn yazlmd: hid oldu yer: Qaraba! hadt tarixi d .mharibnin getdiyi zamanlara aid idi

El oradan da i baladm. hid v Qazilrin lri Fonduna getdim. Aradrmalara baladm. Bir ne ay aradрма

aparmama baxmayaraq, hidlrin ad v tyarnin vurulmas nticsind onlarn hid olmalarndan baqa bir ey tapa bilmdim. Nhayt, yrndim ki, "Turan xbr" adl bir qzetin redaktoru tyar vurulan zaman bu bard xbr .vern ilk xs olmur. Onunla grdkdn sonra mnim zm oxlu qaplar ald Onlarn nec hid olmas bard suallar mni mharibnin sbbi v necliyi bard sas suallara trf kdi v axtarlarmn .nticsi filmd nmayi olundu

Tyar hadissinin 32 hidindn tkc 4 mzar idz mamzadsind tapdm. Tapdm hidlr rann Moskvadak diplomatlarnn ail zvlri idi. Onlar bayram axam Moskvadan rana glirdilr, amma yolu itirmi tyar mharib zonasna daxil olur v onlar bir nv Qaraba mharibsi qurbanlarna evrilirlr. O gnlr bayrama gr mtbuat v media ttil olduundan tarixin toz-torpa bu hadisnin zrin oturur. Hmin gnldr yaln "slam Respublikas" .qzeti bu hadis bard xbr verir

Xobxlikdn sndli film snd v faktlar sasnda tqdim ediln bir filmdir. Biz tyar hadissind hid olanlar bard ld etdikrimizi bu filmd tqdim etdik v tla etdik ki, onlar bir nv qriblikdn xaraq. El bilirdim ki, Bakda bu hidlrin xatir abidsini grcym. Amma Bakda bu hadis bard hr kim danrdmsa, tcdb edirdi, htta randa da .bu hadis haqda mlumat olan bir ks yox idi. Bakda tkc hmin jurnalistin xbri var idi

Tehran mzakirlrinin nticsiz qalmas n ua qurban getdi
"Arasn dayaz gn" filmind daha ox hans msllr irli kilmidir" -

Filmd Qaraba mharibsi, onun kklri v halinin yaay aradrlr. randa oldu kimi orada da btn xalqlar bir- - birinin yannda yaamdr v bir-birlirinin mxtlif mnasibtlrind itirak etmilr. Amma 1988-ci ild o faci ba verir v .Xocal hadissi d hmin facinin bir nmunsidir

Filmd rann Qaraba xalqna dstk olmaqda rolu da sndlrl tqdim edilib. ran diplomatik yollarla da bu msld itirak edirdi. Qaraba mnaqisind rann n mhm rolu da diplomatik tlalar olmur. lk df Qarabada atks rann tlalar nticsind ld edildi. Halbuki, Rusiya, Trkiy v digr bir ne lk buna alsalar da he bir ntic ld olunmamd. Xocal hadissindn sonra bu facid hlak olanlarn csdlrini gtrmk n 3 gn atks elan olunur. Bir ne mrhld grlr keirildikdn sonra ran diplomatiyas z faydasn verir v Tehrand slh mqavilsiz imzalanr. Amma el hmin gec btn planlar pozulur v bir sra xyantlrin ba vermsi zndn blk d 30 nfrl qorunmas .mmkn olan ua hri kimi bir qala ial olunur. Bellikl, Tehran mzakirlri mlubiyt urayr

Btn siyasi ekspertlrin fikrinc, Tehran mzakirlrinin nticsiz qalmas n ua qurban verildi. nki bu mzakirlr uurla irli getsydi, supergclr n byk mlubiyt saylard. Onlarn hams z rolunu ifa edrk uan qurban verdir ki, .Tehran mzakirlri uursuz olsun

.Azərbaycan Respublikası xalq z deyir ki, gr ran olmasayd, Naxvanda 300 min cmiyyt acndan lrdi

?Daha ox snd-sbutlar toplamaq n o vaxtk dvlr msullarnn, yaxud dvlr qurumlarnn sorana getdinizmi - Bu filmin hazrlanmas v daha ox sndlr toplamaq n oxlu sylr etdim, o vaxt Qaraba mnaqisi msllrind - itirak etmi Vilayti v Vaizidn bu haqda mlumat almaq istdim. Yeri vardr ki, mn burada onlardan gileylnm. nki onlar mnim istyim cavab vermdilr, htta "danmrq" d demdir. Ka glrdilr v rann o dvrcki .rsmi mvqeini aqlayardlar

Halbuki, biz bilirik ki, ran Azrbaycana humanitar yardmlar gndrn ilk lkdir. Grdynz kimi filmd d buna toxunulub v Azrbaycan Respublikas halisi z deyir ki, gr ran olmasayd, Naxvanda 300 min cmiyyt .acndan lrdi. nki Naxvan mhasird idi v laq yolu yaln ran vasitsil idi

Son illr kimi Yardm Komitsinin v Qzl Aypara Cmiyytinin bu lkd ofisi var idi. Lakin, tssflr olsun ki, mnim ne ay sylrim baxmayaraq, onlarn he biri mniml mkdalq etmdi. Bu mkdalqlar ba tutsayd, film bir blml bitmyckdi. nki rann Azrbaycana yardmlar filmd gstrilnrdn daha oxdur. lbtt, bu yardmlar tamaan qane .edck hdd tqdim edilmidir

Filmi hazrlamaq n Tbrizin Televiziya v Radio irktin d getdim. Onlar bu sahd llrindn gln kmyi gstrdir. Heyif ki, Televiziya v Radio irktinin arxivind bu bard he bir film qalmamd. Gstrdiyi kmklrin gr onlara .minntdarlq edirm

ndiki zamanda snd v faktlarn valilik idarsind saxlanlmasnn vacibliyin diqqt etmkl, rqi Azrbaycan valiliyin d getdim. Tssf ki, orada da he bir snd tapa bilmdim. lbtt, axtar apardm dvr bel bir nticy .atmdm ki, (bu msl il bal) dvlr msullarnn yanna getmk ii bir az da mrkkblidir

Bu filmi hazrlamaqla sy etdim ki, dildki dyn gtrlsn v bilsinlr ki, bu bard d danmaq mmkndr. Film bir nv .skutun pozulmas n ilk addm atd

“Arazn dayaz gn” filminin al n vaxt oldu v harada nmayi etdirildi” -

Bu film ilk df Tbrizd Xocal facisinin ildnm mnasibtil Azərbaycan Respublikasndan glmi qonaqlarn v - rann mdniyyt fallarnn itirak etdiyi mrasimd tqdim olundu. Sonra 2017-ci il iyulun 24-d Baknn beynlxalq mtbuat mrkzind Azərbaycan Respublikasnn mdniyyt v media mkdalarnn hzurunda nmayi etdirildi v ox yksk sviyyd qarland. Bel ki, biz tkc mnim v Akif Nann feyzbuk shiflrind filmin tqdimat haqda mlumat

.vermidik. Amma bu tqdimat mrasimind tannm simalar itirak etdirilr
Azərbaycanda bir sra dairlr vardr ki, onlar bzi vaxtlar mxtlif bhanlrl ran ittihatm etmy alrlar, ran leyhin tbiat aparrlar v etdiklri bu ilrin gr d he bir qorxular yoxdur, bzi vaxtlar tsir d qoyurlar. Filmin .tqdimatndan sonra onlarn reaksiya vercyini gzlyirdik. Lakin onlar skut etdirilr
Bir mddt vvl (Ermenistan trfindn atlan) mrimi bir ev dydi v Zhra adl kiik bir qz hid oldu. Bu qzcazn hadti ox zc idi. Bu hadis sosial bklrd tufan qopartd. Amma bu mesajlarn oxu ran leyhin yazlrd v ran .Ermenistan dstklmkd ittihatm edirdilir

Ham bilir ki, bu mvzu hmi mvcuddur v onun zrind tbiat aparrlar. lbtt, bu msld mn mxatb haqq verirm. nki o, xbrsizdir. Mn d bu filmi hazrlamaa balamaynca bilmirdim v rann Qaraba mnaqisindki mvqei mnim n qaranlq idi. Tkc mumi mlumatm var idi v bu qaneedici deyildi. Bu film zrind ilmk mnim zm n .hqiqlri ad

Bu gn mnim n hmiyytli budur ki, hm randa, hm d Azərbaycan Respublikasnda xalq bu filmi grsn v ran ittihatmlandrma xolayanlar v mnftlri rana qar ittihatmlar sylmkd olan adamlar n azndan zhmt dsnlr v z .ittihatmlar bard bir snd tqdim etsinlr

Tarixi hqiqlr onlarn ittihatmlarn tsdiq etmir. Bizim qonuluumuzda mharib olub v iki millt bir-biri il dyb. Bu arada mslmanlqdan lav, bizim insanlq vzifmiz kmk etmk olub. Biz bu ii etmiik v mharibnin bitmsi n .tla gstrmiik

Qaraba mharibsin son qoymaq n rann oxlu potensiallar olub v bu potensiallardan faydalanaraq msly daxil olub. Lakin bu arada bzi llr araya girrk ran v Azərbaycan arasndak mnasibtlri korlamaq istyib v buna bir qdr mvffq olub. Grdymz kimi Qaraba mslsi Minsk qrupu adl bir qrupun lin db v 24 ildir ki, he bir ntic ld etmyib. Halbuki, rann Azərbaycanla qonu olmasna, ikitrfli dostluq v iqtisadi mnasibtlr diqqt .etmkl Qarabada slh nail olmaq n rann byk potensiallar olmur. Amma bzilri bu dostluu grmk istmir

Bu film Azərbaycanda bir df nmayi etdirilib v hal-hazrda Azərbaycan universitetlrind nmayi etdirilmsi .tklif olunub. Filmi festivala xarmaq, daxili v xarici kanallarda nmayi etdirmk niyytindyik
Film Azərbaycanda nmayi etdirildikd mnim Azərbaycanda dostlarmdan olan Akif Na dedi ki, bu, ran- Azərbaycan mnasibtlrind tarixi bir hadisdir. Bu bir reallqdr. nki he vaxt deyilmyn, yaxud thrif olunan .tarixi hqiqlr burada aqlanb

Arzum budur ki, orada filmin sas mesaj eidilsin, ran v Azərbaycan mnasibtlrinin daha da drinlmsinin ahidi olaq. Bellikl, regionda qardurmadan mnft gtrn v min-amanln hkm srmsini istmyn adamlarn llri .regiondan zlsn

?Filmin hazrlanma prosesi nec olmur v onun hazrlanmasnda kimlr itirak etmidir -

Bu film, mnim 2 il zhmtimin v 15 il narahatlmn bhrsidir. lbtt, layihnin zrind ciddi olaraq 1 il ildik. Onun - sasn hqiqlrin kfi tkil edir. Filmin kilii Tbrizd, rdbild v Bakda aparlb. Bakda msahib gtrlm adamlarn .hams hmin dvr grm xslrdir. randa da nfrdn msahib almq. Onlar cbhd itirak etmi tsirli xslr olub dqqlik olan bu film azərbaycan dilinddir v alt yazda farsca trcm olunmur. Glckd rus v ingilis 70 .dillrind alt yazs verilck

Filmin musiqisi lkmizin mhur gnc bstkar Babk Xadiminindir. Tqribn 5 gec-gndz filmin musiqisi zrind ilnmidir. nki filmin n hssas yeri onun musiqisidir. Xobxtlikdn bu musiqi ox alqland, xsusil d Xocal facisin aid hisssi. Bel ki, hmi tnqid ednlr d filmin bu hissinin musiqisini alqladlar. Filmin kililrini ayan .Hamid aparmdr

?Azərbaycan Respublikasnn dvlət msulların bu film mnasibti nec oldu -

Filmi hazrlamaa balayanda Azərbaycann Tbrizdki konsulluuna getdim. Orada mni yax qarladlar v - diqqt kn sndlr verdir. Filmd bu sndlrin oxundan istifad olunub. Bakda kili aparld zaman da bu bard .mediada mlumatlar yayld v bu msly msbt yanardlar
Azərbaycanda rana qar hddn artq sevgi vardr. Htta bzilr z vladlarnn adlarn da ran, Tehran v Tbriz

qoyurlar. Hm d geni yaylm bir mvzudur. mumi olaraq cmiyytin ksriyyti rana sevgi bslyir. Tkc ox az bir grup bunun ksin dnr. Bunun da sbbi onlarn mlumatsz olmasdr. Onlarla shbt etdikd, qane olurlar. Szs ki, rann dmnri orada ran leyhin faliyyt gstrirlr. nki rann Azrbaycandan uzaqlamas srailin xeyrindir. Ona gr d z tlarn gstrirlr. Lakin bunun he bir faydas olmayacaq. Glckd ran v Azrbaycan mnasibtlri daha da .yaxnlaacaq

xsn Azrbaycan dvltn d tkkr edirm ki, filmin kilii zaman mkdalq gstrdi v bu sndli film msbt yanad. Xahi edirm ki, bu msbt yanamalar davam etsin v hidlr Xiyabannda Qaraban iranl hidlrin xatir abidsi .ucaldln

?Qaraba mslsi v mharib illri bard yen sndli film hazrlamaq fikriniz varm - kinci sndli filmin hazrlanmas yeni ld olunmu mvzu v bucaqlara, qarya xan suallara baldr. Msln filmd - grrk ki, o zaman Arazdan ken bir qadn hamildir. O, ay kedikdn sonra Kleybr xstxanasnda vladn dnyaya .gtirir v sonra Azrbaycana qaydr. styirm ki, o ua tapm v onunla shbtlim